

עתונות
כותרת השבוע

בהארץ, מעל למאמר על תנועת התיירות:
הפשיטה בנוקייב לא היזקה לתיירות.

דרכי אדם

כוסו של אליהו

במהלך משפט אייכמן הוטל אור על עשרות דמויות אציליות, בנות כל העמים, שחרפו את נפשן כדי להציל יהודים, מעבר לצו התפקיד ומצל לקריאת החובה, כתב העת הזה (1236) במאמר, בו הציע להעניק "עיסור הצלה" לכל אותם אנשים שסיכנו חייהם להצלת יהודים בשנות השואה.

שבוע לאחר מכן התפרסם במדור "מכת" בים למערכת" מכתבו של עורך-הדין התל-אביבי, אבא בן-אפריים, שכתב כי הוא תומך ברעיון וכי אף הוא ניצול על-ידי פולני, יחד עם ידו דוד בובילסקי, מהני דס חימאי בבית-החרושת גומטין. אולם ב-ניגוד לאזרחים אחרים, שמתכוו ברעיון ב-אופן פאסיבי בלבד, החליטו משפחות בן-אפרים ובובילסקי שלא להסתפק במס שפי-תיים, אלא להביע את תודתם הלכה למעשה.

הכרות בגטו. כיום נחשבות משפחותיהם של אבא בן-אפריים ודוד בובילסקי למשפחות מבוססות. שניהם גרים עם בני-המקום ובעבריהם בצפון תל-אביב, וסוסים ב-מקצועות אקדמאיים. אולם לגורל שאיחד אותם לפני שבוע-עשרה שנה, היה רקע אחר לגמרי. הם גרו, יחד עם עוד שמונים אלף יהודים, בגטו וילנה. אבא בן-אפריים, הת-פולני, כעורך-דין, עסק בעיקר במשפטים פליליים קלים, שלא היו חסרים בהחי ה-גטו, ואילו דוד בובילסקי, מהנדס חימאי לפי מקצועו, עבד בעבודת-כפייה באחד מ-בתי החרושת.

תוך חודשים ספורים הלכה אוכלוסיית הגטו והצטמקה. רבבות נשלחו למחנות הש-מדה, מאות הוצאו להורג. מעשרים ואחד הדיירים שהתאכטנו עם בן-אפרים בחדר אחד, נותרו איבועה בלבד. ומשמגונים אלף דיירי הגטו — נותרו שניים-עשר אלף.

רק מעטים ידעו מה עלה בגורלם של אותם אלפים שנעלמו בלילות מבלי להשאיר עקבות, סיפורי הבלחות עברו מפה לאוזן. כמה ימים בלבד לפני חיסול הגטו, כאשר משמרות הגסטפו כבר הטילו עליו מצור סביב, הצליחו בן-אפריים ובובילסקי לחמוק עם נשותיהם מעל גגות הגטו ודרך חלונות הבתים, אל תוך השטח הארץ.

הכלב לא נכה. השעה הייתה שבע בבוקר יום ראשון, כשבן-אפריים התדפק עם אשתו על דלתו של יוזף אחדיאוס, פולני נוצרי שעבד במשרדו לפני בוא הגרמנים כעורך-דין מתמחה. אחדיאוס מיהר להכניסם סנימה, החביאם במרתף ביתו. "לא הייתם צריכים להכנס ביום" לחץ לבן-אפריים, "לוא היו השכנים רואים אתכם — היו מודיעים לגסטפו וכעבור זמן קצר הייתי תלוי בקצה החבל. למזלכם אל נבח הכלב שבחצר שכנסתם. זה כנראה סימן משמייח שעלי להחביאכם."

באותו זמן מיהר אף דוד בובילסקי לאחד מידידיו הפולנים, באמצעותו הוגנב חרש ל-

"חבורה שכזאת" בעת ההכרעה *
צברים אינם גברתיים

כאן הם מוציגים אחרי שנשרה מהם קליפת ההירואיזם.

זאב חבצלת הצליח, וזו הייתה משימתו העיקרית, לקשור את סידרת המתיחות ו-ההלצות שמהם מורכב למעשה הסרט לתוך מסגרת שעל רקעה המיוחדת, שוב אין אר-בצת היוסלך נראים כפרחחים אלא כגיבורים על אף כשלונותיהם. ואם הצליח במשימה זו הרי זה הודות לכך שהוא, וכל שאר יוצרי הסרט, החל בכותבי התסריט וכלה בשחקנים, היו חוזרים אהבה עמוקה לאנשים אותם הציגו, אהבה שהצליחו להעבירה דרך הכד אל הצופה.

הווי תוסס ואנושי. למעשה אין ל-סרט עלילה מוגדרת. זוהי קומדיה ריאליס-טית, לפי נסוחו של חבצלת, קומדיה ה-מתהחה מתוך מצבים ריאליים. החוס המק-שר את חלקיה השונים הוא סיפור קליטתו של יוסיניו (יוסף בנאי), פלמ"חניק ירוק להכשרה מגוייסת.

גישה פיוטית הנמנעת ברוב המקרים מ-רגשנות וזלה, חוש הבתנה ופרופורציה, ובעיקר אהבה לנושא, הם שהצילו את ה-סרט ממלאכותיות והפכו אותו לתיאור החי תוסס, אנושי מאוד ואוטנטי המשעשע את הצופה ומביאו להזדהות מליאה עם ה-גיבורים.

בצוות השחקנים, שרובם ככולם לא רק שיחקו את תפקידיהם, אלא חיו אותם, שני טיפס יוסף ("בומבה") צור ויוסף בנאי. שני הם מתגלים כדמויות קולנועיות טבעיות, יוצרים מימד שלישי לתמונה שעל הכד.

תדרוך

אלה חרטום המוצנים בשבוע זה בערי הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

● **חבורה שכזאת** (בן-יהודה, תל-אביב; הבריה, ירושלים; מאי, חיפה) — ראה לעיל.

● **סינייה** (אורגיל, ירושלים) — התנג-שות בין שני חילים ישראליים על היחס כלפי בודאית פצועה וילדיה, על רקע מבצע סיני. סרטו של איבאן לנייאל. דינה דורון.

● **יוהאנה של המדאכים** (ארמון דויד, תל-אביב) — כומר פולני הופך לרוצח בנסותו לגרש דיבוק מגופה של גיורה. מסה פילוסופית קולנועית אודות היחסים בין אדם, אלוהים ושטן.

● **האמריקאית היפה** (מקסיס, תל-אביב) — מזכנית-פאר כסמל המעמד החבר-תי, בקומדיה שנונה ומסורפת של רוברט דארי.

● **אהובי חזור אלי** (הוד, תל-אביב) — רוק הדסון ודוריס דיי משחקים ב"תפוס כפי יכולתך" בקומדיה משעשעת על רקע ממלכת הפירסומת האמריקאית.

● **מעודה בטיפאני** (ציון, ירושלים) — אודרי הפבורן מקסימה בתפקיד נערת-הטלפון התמימה, המתבצרת מאחורי מחיצה של חלומות ורודים.

● **על כף החיים** (אוריון, חיפה) — אינגמר ברגמן חושף כסרט אכזרי כיצד הופכת הלידה במאה העשרים מפונקציה טב-עית לפונקציה חברתית.

* משמאל לימין: עודד תאומי, חזקיהו, בומבה צור ונערת החיים.

קולנוע

סרטים

לכ, נשמה וכשרון

חבורה שכזאת (בן-יהודה, תל-אביב; הבריה, ירושלים; מאי, חיפה) הוא סרט המנפץ אל הכותל את כל הטענות וההסב-רים שבתנאי הארץ לא ניתן להפיק סרט ראוני לשמו. זאב חבצלת עשה זאת. הוא עצמו לא הספיק לחגוג את נצחונו. הקי-בוצניק מבית-אלפא, תלמידים של במאי ה-אסכולה הניאוריאליסטית האיטלקית, נהרג בתאונת טרקטור במשקו לפני שלושה שב-עות. סרטו הוא המצבה המוכרת ביותר שיכול אדם להקים לעצמו, מצבה צנועה המדברת בעד עצמה: פה חי אדם עם נשמה וכשרון.

שבועות מספר בלבד אחרי שאיבאן לנגי-יאל הוציא לאור את סרטו סינייה, והוכיח כי ניתן להפיק בארץ סרט עלילה לפי האיכויות המקובלות בעולם הקולנוע, בא-סרטו של חבצלת והקפיץ את הקולנוע ה-ישראלי שלב נוסף קיימה. חבורה שכזאת מתעלה לדרגת יצירה שהותמו האישי של יוצרה טבוע עליה, יצירה המדברת לא רק אל עינו של הצופה אלא גם אל ליבו.

אולם חשובה יותר מכל האיכויות הקול-נועיות שהושגו בחבורה שכזאת היא עובדה אחת: זהו סרט ישראלי מקורי מתחילתו ועד סופו, סרט שצמח מהחי הארץ הזאת ושאי-אפשר להשתחו לשום סרט זר משום שגם סגנונו הקולנועי הוא ישראלי אופייני.

הגיבורים הבמלניים. זהו לכאורה סרט על הפלמ"ח. תסריטו, שנכתב בידי ישראל ("פוציץ") יוסלר, שאול ביבר ו-יוסף ("בומבה") צור, מבוסס על ספרו של פוצי באותו שם. אולם אין זה סרט שבא להנציח את הפלמ"ח ואת מעללי הגבורה שלו. למעשה זה סרט על בני-אדם, הנק-לעים במקרה או שלא במקרה למסגרת אר-גונית אחת, זו של הפלמ"ח.

גיבורי אינם הצברים הסמליים, גברים נוקשים העשויים ללא חת, שיוס האחת עושה במלאכה והשניה מחוקת בשלה. הם בסך הכל נזירים החדורים בחדות חיים עמר-קה, שהמתח החיצוני בו הם חיים יוצר בהם סגנון-חיים מסויים, שאינו מעיד כלל על אופיים האמיתי.

ארבעת גיבורי הסרט, ארבעת היוסלך (יוסף בנאי, יוסף צור, אבנר חזקיהו ועודד תאומי), אם יופרדו לרגע מהרקע המיוחד שלהם יראו כחבורת לצים חסרי תועלת. הם בטלנים המתחמקים מעבודה, סוהבים תרני-גולות לקומוץ ומתפלחים מהאימונים. נראה יהיה שכל עולמם בנוי סביב למעשה קונדס, לצניעות ילדותית ולמתיחות אחרים. תוך כדי כך הם אינם מצליחים אפילו להשתתף בפעולות שמבצעת היחידת: הורדת מעפי-לים או פיצוץ משטרה בריטית.

אין ספק שהרבה יראו בכך מעין חילול שם הקודש של הפלמ"ח. האם אלה הם נציגי הפלמ"ח? ישאלו. אולם הסרט אינו מתיימר לרגע להציגם בתור שכאלה. האר-בעה הם נציגים של רוח הנוער של התקו-פה, שהישגיו ומבצעיו יסופרו במקום אחר.

ביתו של יאן פסקון, פולני נוצרי שהתגורר בחצר המגורו בו כיהן אחיו ככומר. כדי שלא יתגלה הדבר, שלח יאן את ילדיו להר-רי אשתו, על מנת שלא יפספסו בפני הכ-ריהם על היהודים המסתתרים בבית. עשרה חודשים הסתתרו בובילסקי ובן-אפריים בבית מציליהם. באחת הפעמים, כא-שר כמעט ונתגלתה זהותו היהודית של בובילסקי, נאלץ פסקון להציגו כחשמלאי ולהשקותו שלוש כוסיות של יין-שרף צ'שו-מתפחיאדמה, כדי להוכיח לסוכן הגסטפו שהעומד לפניו הינו פולני.

מהזווה אנושי. מיד עם תום המלחמה עלו הניצולים על אניות המעפילים, הגיעו לארץ-ישראל. אולם קשר המכתבים בינם ובין מציליהם נמשך. בן-אפריים המשיך ל-לוח חבילות לידיו אחדיאוס, עד שיום אחד נעלם הלה מביתו, מבלי להשאיר כתו-בת. ואילו בובילסקי, אשר המכתבים בינו לבין יאן פסקון יצרו לבסוף קשר כמעט משפחתי בין השניים, פנה לבן-אפריים הציע לו לממן במשותף את הבאתו של מצילם ארצה, כדי לארחו בביתם.

כאשר סעדו השבוע שתי המשפחות סעו-דת פסח חגיגית בחברתו של אורחם, כגמול-מעט לחסיד אומות העולם לו חבו את חייהם, היתה זו, ללא ספק, חוויה אנושית מרטיטה להציל ולניצולים כאחד.

השובט נשפט

רוכב-הקטנוע האית את מהירותו ועצר את הרכב בשפת הכביש. הוא אף לא טרח להסתכל אם התנהה במקום מותרת. כאשר חזר, דקות מספר לאחר מכן, כבר מצא שוטף צימד ליד רכבו, ורושם לו דו"ח על חניה במקום אסור.

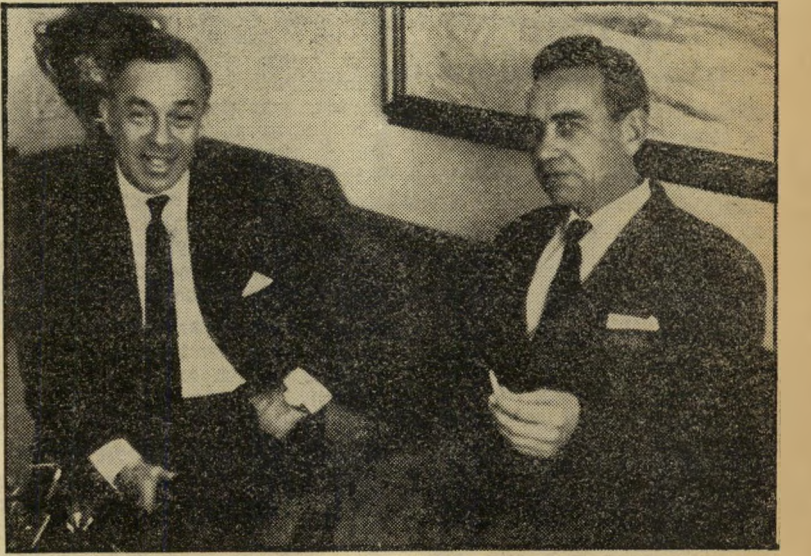
החיכוך בין איש-החוק והאופנוען התחמם והלך, עד שברגע של ריתחה הפליט האורח כלפי השוטף: "אתה נבזה!"

השוטר לא היסס. מיד במרדו לרשום את הדו"ח על עבירת-התנועה, רשם לקטנוען תלונה על העלבת שוטף.

כשהובא הנאשם לפני שופט-השלום, לא כפר בהאשמה. טען הוא להגנתו: "אני בן 47 שנה, וזה לי המקרה הראשון מסוג זה. אחרי שקיבלתי את ההזמנה לבית-המשפט, לא יכולתי לישון מרוב התרגשות. זאת הייתה פליטת-פה אשר מיד הצטריתי עליה." קנס שופט-השלום הרשיע את העבריין, קנס אותו בעשרים לירות. אלא שלאחר גור-הדין ציחה השופט, לבקשת התובע המשטרתי מקסימיליאן שטיינברג, לאסור את פירסום שמו של הנאשם. הסיבה: העבריין לא היה אלא שופט-כדורגל ידוע, המייצג את ה-מדינה גם במישחקים בינלאומיים. "הדבר עלול לגרום בצקיפין לכך שהקהל והשחק-נים יזלזלו בנאשם ובשיפוטו."

הווי

ואתא שונרא: כפרדסטיכץ, פגעה מו-נית בחתולה, החתולה הפצועה נחתה על ראשו של נער, הנער נפצע והועבר לבית חולים. . . . **כל עצמותי תאמרנה:** בתל-אביב, נפל תייר, שבא לבלות את חג הפסח בארץ-הקודש, לתוך בור, חולץ ממנו על-ידי הכבאים טען נפצע והועבר לבית. **וישמע את זעקתם:** בישראל, ירד גשם שוטף בדיוק כאשר החליפו המתפללים בבתי-הכנסת את תפילת-הגטס במוריד הטל.

מזיל פסקון (מימין) וניצור בן-אפריים יהודים אינם שותים יין שרף